

Біденчук Тетяна Миколаївна,

Манойло Олег Олегович –

курсанти факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник –

Казначесв Дмитро Георгійович,

доцент кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Як відомо, Україна користується досвідом зарубіжних країн, адже значний масив різноманітного і різноаспектного досвіду підготовки кадрів для поліцейських служб накопичено за кордоном.

Зміцнення правопорядку є однією з найгостріших державних проблем, але водночас необхідно набувати нових навичок та досвіду щодо забезпечення особистої безпеки самого захисника закону. Адже вони постійно знаходяться під загрозою, оскільки рівень кримінальних злочинів щороку тільки зростає, а це є реальною загрозою для демократії. Неможливо сказати, що в Україні в цьому напрямі нічого не робиться, за останні декілька років було прикладено багато зусиль для створення нової поліції.

Вивчення закордонного досвіду щодо покращення особистої безпеки, підвищення розкриття злочинів, а також самої підготовки поліцейських є необхідним та обов'язковим сьогодні. Потребує вивчення і проблема координації та співпраці у сфері навчання і перепідготовки кадрів – тобто застосування єдиних уніфікованих стандартів поліцейської підготовки. Особливою ознакою розвитку системи професійної підготовки поліції країн ЄС з 90-х років стала тенденція до її інтеграції. Європейська інтеграція у сфері освіти служить цілям підвищення якості, створення сприятливих умов для реалізації громадянами Євросоюзу права на освіту [1].

Варто зазначити, що у 80-ті роки минулого сторіччя в Угорщині, Болгарії, Польщі, Румунії, Чехії, прибалтійських країнах було переглянуто концептуальні засади та стандарти управління, посилено професійну підготовку і професійну освіту поліцейських. Кількість самих освітніх одиниць, що готують і здійснюють перепідготовку поліцейських, було збільшено. У процесі розвитку самої поліції в Європі склалися й різні типи професійної підготовки поліцейських. Найбільш характерними можна вважати французьку і британську системи професійного навчання співробітників поліції. Зокрема, французька система підготовки поліцейських кадрів є однією з найстаріших у світі й має централізований характер [2].

Поліцейське навчання «британського типу» спрямоване на те, щоб дати майбутнім констеблям і офіцерам поліції реальні практичні навички їх майбутньої роботи, а не абстрактні від життя уривчасті академічні пізнання в тій або іншій галузі права. Країни Південно-Східної Європи, що отримали спадщину від соціалістичного ладу, залишили систему освіти поліцейських, яка передбачає як початкову і середню професійну освіту, так і вищу освіту. При цьому передбачено, що офіцерів поліції з початку 90-х років минулого сторіччя у цих країнах, як і раніше, можуть готувати не тільки спеціалізовані освітні установи національних МВС, але й цивільні університети та інститути. Пояснюється це кадровим голодом у поліції названих держав. А він, у свою чергу, спричинений неможливістю національних урядів забезпечити поліцейським рівень матеріального забезпечення, зарплат і соціальних послуг, що їх мають поліцейські в «старих» державах Євросоюзу [1].

Поліцейським України необхідний високий професіоналізм, навіть у критичних ситуаціях, а, як відомо, він досягається не лише завдяки глибокій професійній підготовці у фахових поліцейських закладах освіти, але й у знаннях щодо забезпечення своєї безпеки від час виконання службових обов'язків.

На сьогоднішній день небезпека для поліцейського існує постійно: під час патрулювання, чергування та навіть носіння форми (навіть для курсанта) – це пов'язано з низьким

рівнем освіченості населення щодо звань поліції.

Як показує статистика, забезпечення особистої безпеки поліцейського, на жаль, не має високого рівня, що і спричиняє травмування, каліцтво, психічні розлади, поранення та навіть їх загибель (у тому числі самогубство). Через наявність великої кількості зброї у злочинців, загроза для співробітників поліції щоденно зростає [3]. Тому вкрай необхідне запозичення досвіду зарубіжних країн для нашої безпеки.

В першу чергу особиста безпека забезпечується індивідуально-психологічними особливостями, рівнем фізичної підготовки та інтелекту, рівнем моральних якостей, рівнем та змістом віктимності (здатність стати жертвою), наявністю професійних якостей та досвіду, а також самостійно вирішувати конфліктні ситуації та правильно діяти у стресових ситуаціях.

Звичай, поліцейські зосереджені в першу чергу на забезпеченні безпеки інших людей, ніж самих себе. З одного боку, це є великим плюсом, але з іншого – імовірність загрози для самого поліцейського збільшується в рази [3].

Стресові ситуації частіше вибивають поліцейських із зони комфорту і вони не знають як правильно діяти. Точніше, у звичайній ситуації вони б пам'ятали алгоритм дій, а от у стресовій – розгублюються. Співробітникам Національної поліції України необхідно діяти як поліцейські США, Німеччини, Франції тощо – накопичувати свій індивідуальний набір засобів, методів та підходів до вирішення екстрених та небезпечних ситуацій. Не дарма кажуть, що діяти на крок вперед завжди є успіхом, адже в такий спосіб копії можуть відвертати трагічні наслідки.

Також звернемо увагу на знання поліцейськими Закону України «Про Національну поліцію», а саме ст. 43 «Порядок застосування поліцейських заходів примусу», ст. 44 «Застосування фізичної сили», ст. 45 «Застосування спеціальних засобів», особливо ст. 46 «Застосування вогнепальної зброї» [4]. Саме обізнаність у застосуванні фізичної сили, спецзасобів чи вогнепальної зброї дає неабияку перевагу поліцейським у різних ситуаціях службово-бойової діяльності, в тому числі й екстремальних.

Але, на превеликий жаль, дуже часто з новин звучить інформація про загибель працівників Національної поліції, а це, в свою чергу, свідчить про недоліки в забезпеченні особистої безпеки поліцейських.

Великий внесок США робить через створення нових програм та проєктів, серед них є такі: «Вживання поліцейського при виїзді на місце події», «Вживання поліцейського під час рейду по вилученню наркотиків», «Вживання поліцейського під час здійснення затримання», «Вживання на вулиці», а також курс забезпечення особистої безпеки жінок-поліцейських тощо.

Сутність таких програм полягає у введенні нових тактичних прийомів, які можуть врятувати життя та мінімізувати ризик. Вивчення таких програм повинно бути і є обов'язковим. В першу чергу під час вивчення таких програм тренери намагаються донести до поліцейського основні правила забезпечення особистої безпеки та вироблення алгоритму дій під час тієї чи іншої ситуації. Також повинна бути робота з психологами, адже психологічна підготовка відіграє основну роль при вирішенні складних службових ситуацій (особливо при затриманні особи зі зброєю: вогнепальною або холодною).

В США вже давно проводять аналіз таких ситуацій:

- причини загибелі поліцейських;
- особливості дій у команді;
- узагальнення психологічного портрета «поліцейського-жертви»;
- визначення умов та факторів, що сприяють забезпеченню особистої безпеки [3].

Проблема особистої безпеки поліцейських є актуальною в усіх країнах світу, тому вдосконалення знань, відпрацювання практичних навичок є певною гарантією хоча б правильного алгоритму дій у тій чи іншій ситуації, навіть в умовах стресу. Також не було б зайвим впровадження в українське законодавство іноземних програм щодо забезпечення особистої безпеки поліцейського та мінімізації професійного ризику під час виконання службових обов'язків, покладених державою.

1. Примак В.П. Особливості підготовки поліцейських кадрів країн Євросоюзу в другій половині XX – початку XXI століття. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. № 1(7)/2013. С. 199–202.

2. Киселев А.К. Социальная и образовательная политика стран Евросоюза в подготовке полицейских кадров (вторая половина XX – начало XXI вв.): автореф. дис. ... д-ра ист. наук: 07.00.03. Ставрополь, 2011. 58 с.

3. Трояновський В.С. Особиста безпека поліцейського під час виконання службових обов'язків: зарубіжний досвід. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1. 2016. С. 74–76.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.